

In memoriam

Redescoperim, de fiecare dată când moare cineva, de fiecare dată când ne moare cineva, redescoperim mereu adevărul că pe cei plecați definitiv nu i-am cunoscut îndeajuns, nu i-am prețuit cât meritau.

Teodor Mazilu pleacă de lângă noi, dintre noi, îns obişnuit — atât cât poate trece drept obişnuit cineva mai înzestrat decât noi toți! —, cu gesturi și vorbe obişnuite, cu bucurii omenesti și cu amărăciuni tot atât de omenesti, dar, dintr-o dată, murind, face să se înalțe în noi, în conștiința noastră, statura lui adevărată, copleșitoare, de mare scriitor.

Cine a fost Teodor Mazilu? Faptele esențiale care-i compun biografia sînt puține. A debutat în scris la cincisprezece ani, adolescent înflăcărat de idealuri revoluționare, gazetar fervent la primele ziare ale tineretului comunist, „Tinărul muncitor” și „Scinteia tineretului”, și-a publicat primul volum, „Insectar de buzunar”, la douăzeci și șase de ani, și ultimul, „Pelerinaj la ruinele unei vechi pașuni”, la cincizeci de ani. A scris mult, enorm, în toate genurile și în toate speciile, astfel că ne este greu să-l definim. Ce a fost, înainte de toate? Gazetar? Romancier? Eseist? Dramaturg? Poet? Pe durata de o clipă a jumătății de veac, cât a trăit, pare să fi scris întruna, pare să fi trăit scriind și atîta tot, astfel că nu-l putem defini complet, rotund, decât ca pe un scriitor. Un scriitor important, un scriitor mare, un scriitor care, prin întreaga lui operă, a înălțat literatura țării sale, dîndu-i strălucire.

S-a lăsat ispitit și de teatru, din fericire pentru teatru, îmbogățind dramaturgia românească, într-un fel cum n-a mai făcut-o nimeni. Piese sale nu seamănă cu nimic din ce s-a scris pînă acum pentru scenă. Într-un fel, continuator al tradiției comediei satirice, cu care istoria literaturii noastre se mîndrește, Teodor Mazilu revoluționează această direcție a scrisului, introducînd în piesele sale procedee nemaiîntîlnite, pe care abia de încercăm să le definim, dar care fac un stil: stilul Mazilu, pe care nu ne sfiim să-l proclamăm și căruia, oricît am căuta, nu-i găsim linia de ascendență, în literatura noastră.

Observînd viața de pe pozițiile unui mare moralist, inventariînd tipuri și moravuri contrare mersului epocii sale, dramaturgul Teodor Mazilu le-a fixat, definitiv și neiertător, în vastul tablou satiric al operei sale dramatice. Iar opera lui dramatică, abia acum, în ceasul morții scriitorului, capătă conturul adevărat, de culme, de pisc.

A fost un prieten al revistei „Teatrul”. Ne-am bucurat și am fost mindri cu toții de această prietenie. Și nu din orgoliu van, ne amintim acum că cea dintîi piesă a lui Teodor Mazilu, Proștii sub clar de lună, a publicat-o revista „Teatrul”, că cea din urmă piesă a lui, Mobilă și durere, a apărut în almanahul „Gong” al revistei „Teatrul”, că aceste două n-au fost singurele piese publicate de noi, că n-au fost singurele prilejuri de a-l publica, gazetarul, eseistul, pamfletarul Teodor Mazilu fiind adesea prezent în paginile revistei noastre. Așa cum, ca o mîngiere în fața durerii pe care o încercăm prin pierderea lui, ne amintim că am încercat să fim, atât cât ne-a stat în puteri, partizanii scrisului său, întru receptarea, prețuirea și propagarea valorii operei sale dramatice. Ne rămîne, după plecarea lui Teodor Mazilu, datoria de a-i face cunoscută opera, acum încheiată, s-o aprofundăm, să încercăm s-o definim. Este omagiul pe care sîntem datori să-l aducem acestui mare scriitor, prieten drag, tovarăș, care dă atîta strălucire și noblețe breslei sale. ■